

Enligt sändlista

Konsekvensutredning med anledning av ändrade föreskrifter om rätt till det högre bidragsbeloppet

1 Sammanfattning

Regeringen har beslutat att den högre bidragsnivån inom studiemedelssystemet från och med den 1 juli 2018 ska kunna lämnas till nya grupper av studerande. Den högre bidragsnivån ska kunna lämnas till studerande som har bedrivit oavbrutna studier på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan och som därefter, utan uppehåll, fortsätter med sådana studier eller övergår till vissa behörighetsgivande studier vid komvux eller en folkhögskola.

Centrala studiestödsnämnden (CSN) får enligt bemyndigande meddela närmare föreskrifter om vad som ska anses med att bedriva oavbrutna studier och att utan uppehåll fortsätta eller övergå till studier.

CSN föreslår att en studerande, som själv har anmält att studierna på ett introduktionsprogram ska avslutas i förtid, ska anses ha avbrutit sina studier. Vidare att studerande, som på grund av ogiltig frånvaro under mer än en månad anses ha avslutat sin utbildning på ett introduktionsprogram, ska anses ha avbrutit sina studier. CSN föreslår slutligen att den som gör ett uppehåll i sina studier under fyra månader eller mer ska anses ha gjort ett uppehåll i sina studier.

CSN bedömer att de föreslagna villkoren på ett utifrån lagstiftarens intentioner ändamålsenligt sätt avgränsar målgruppen för satsningen. Villkoren är dessutom enkla för CSN och skolpersonal att kommunicera, och enkla för studerande att förstå. Studerande får därför goda förutsättningar att förstå hur de ska bedriva sina studier för att säkerställa möjligheten att få studiemedel med ett högre bidragsbelopp, om ytterligare studier med studiemedel blir nödvändiga för att slutföra en gymnasieutbildning. Förslagen innebär också att administrationen hos CSN till stor del kan ske maskinellt, vilket innebär kortare handläggningstider och snabbare besked för de studerande.

CSN föreslår dessutom att den som en gång har fått det högre bidraget för ungdomar som har studerat på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan ska ha förtur till sådant högre bidrag vid fortsatta studier.

CSN föreslår att ändringarna träder ikraft så snart möjligt.

2 Bakgrund

Regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2018 att den högre bidragsnivån inom studiemedelssystemet under vissa förutsättningar ska kunna lämnas till studerande i åldern 20-24 år som har studerat på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan.¹ Regeringen beslutade den 8 februari 2018 om två nya paragrafer i studiestödsförordningen ([2000:655](#)) med anledning av förslagen.² Ändringarna i studiestödsförordningen innebär att det högre bidragsbeloppet även ska få lämnas till studerande som

- har bedrivit oavbrutna studier på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan, och som
- utan uppehåll fortsätter att studera på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan *eller* som utan uppehåll övergår till studier på grundläggande eller gymnasial nivå inom kommunal vuxenutbildning eller motsvarande utbildning i folkhögskola

I förarbetena förtydligas att regeringen bedömer att endast den som har bedrivit studier utan några uppehåll, inom introduktionsprogrammet i gymnasieskolan eller vid senare studier vid komvux eller folkhögskola, ska ha rätt till det högre bidragsbeloppet.³ Om det finns särskilda skäl får studiemedel med det högre bidragsbeloppet dock lämnas även till den som har avbrutit sina studier eller som har gjort ett uppehåll i sina studier.

Det högre bidragsbeloppet lämnas inom ramen för anvisade medel och i den ordning ansökningarna kommer in till Centrala studiestödsnämnden (CSN). Det högre bidragsbeloppet får lämnas till dess den studerande får en gymnasieexamen från kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå eller ett intyg om grundläggande behörighet till högskola eller yrkeshögskola från folkhögskola.

¹ [Prop. 2017/18:1, utgiftsområde 15](#), sid. 43 ff.

² 3 kap. 9b – c §§ studiestödsförordningen. Se förordning ([2018:63](#)) om ändring i studiestödsförordningen. Se bilaga 1.

³ [Prop. 2017/18:1, utgiftsområde 15](#), sid. 44.

3 Förslag till ändrade föreskrifter - utifrån bemyndigande i studiestödsförordningen

3.1 Behovet av föreskrifter om avbrutna studier och studier utan uppehåll

Bemyndigande: CSN får enligt 3 kap. 9 c § studiestödsförordningen meddela närmare föreskrifter om vad som ska anses med att bedriva oavbrutna studier och att utan uppehåll fortsätta eller övergå till studier.

CSN:s förslag: CSN ska, utifrån bemyndigande i studiestödsförordningen, föreskriva om vad som ska avses med oavbrutna studier och med att utan uppehåll fortsätta eller övergå till andra studier.

Bestämmelser om vad som avses med oavbrutna studier ska dessutom kopplas till begrepp eller bestämmelser som är kända för skolpersonal.

Det högre bidragsbeloppet får lämnas till studerande som har bedrivit oavbrutna studier på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan och som utan uppehåll fortsätter att studera på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan eller som övergår till studier på grundläggande eller gymnasial nivå inom kommunal vuxenutbildning eller motsvarande utbildning i folkhögskola. Begreppen *oavbrutna studier* respektive *studier utan uppehåll* har inte definierats. CSN har istället möjlighet att meddela föreskrifter om vad som ska anses med att bedriva oavbrutna studier och med att utan uppehåll fortsätta studera på ett introduktionsprogram eller övergå till andra studier.

Syftet med satsningen är att uppmuntra studerande som studerat på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan att fortsätta med sina studier, alternativt att direkt fortsätta med studier inom vuxenutbildningen eller folkhögskola för att fullfölja sin gymnasieutbildning.⁴ Möjligheten att få studiemedel med ett högre bidragsbelopp ska med andra ord utgöra ett incitament för målinriktade och kontinuerliga studier, från starten av ett introduktionsprogram i gymnasieskolan till slutförd gymnasieutbildning. Förutsättningarna för att kunna få det högre beloppet måste tidigt vara kända för de studerande, om beloppet ska kunna fungera som ett incitament. Den som påbörjar studier på ett introduktionsprogram måste tämligen omgående kunna få kännedom om möjligheten att få studiemedel med ett högre bidragsbelopp, om han eller hon inte hinner slutföra sina gymnasiestudier innan det andra kalenderhalvåret han eller hon fyller 20 år.⁵ Han eller hon måste också känna till att rätten till bidraget förutsätter oavbrutna studier under tiden i gymnasiet och känna till vad oavbrutna studier innebär. Det är vidare av central betydelse att de studerande förstår vilka former av studieuppehåll som innebär att rätten till det

⁴ Se [prop. 2017/18:1, utgiftsområde 15](#), sid. 44.

⁵ Studiemedel kan lämnas för studier på grundskole- och gymnasienivå först från och med det andra kalenderhalvåret då den studerande fyller 20 år.

högre bidraget bortfaller. Att inte föreskriva om den närmare innebörden av dessa begrepp är därför inget alternativ. Bestämmelser om vad som avses med oavbrutna studier och studier utan uppehåll bör av samma anledning vara enkla, tydliga och lätta att kommunicera.

Studerande i gymnasieskolan har normalt en begränsad kontakt med CSN. För studerande på ett introduktionsprogram kan det ofta vara skolpersonal som kommer att förklara vad som utgör oavbrutna studier. Bestämmelser om vad som avses med oavbrutna studier bör därför, om möjligt, kopplas till begrepp eller bestämmelser som är kända för skolpersonal. Bestämmelser om utbildning i gymnasieskolan återfinns främst i skollagen ([2010:800](#)) och i gymnasieförordningen ([2010:2039](#)). Bestämmelser om vad som avses med oavbrutna studier bör därför i möjligaste mån återknyta till begrepp eller bestämmelser i dessa författningar.

3.2 Vad ska avses med oavbrutna studier

Bemyndigande: CSN får enligt 3 kap. 9 c § studiestödsförordningen meddela närmare föreskrifter om vad som ska anses med att bedriva oavbrutna studier.

CSN:s förslag: En studerande ska anses ha bedrivit oavbrutna studier på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan om han eller hon inte

1. har anmält att utbildningen ska avslutas utan att slutföras i enlighet med 12 kap. 4 § gymnasieförordningen ([2010:2039](#)), eller
2. anses har avslutat utbildningen i enlighet med 12 kap. 4 a § gymnasieförordningen.

Vad bör anses utgöra avbrutna studier?

Enligt 12 kap. 4 § gymnasieförordningen ska en som vill avsluta sin utbildning anmäla det till rektorn. Om en elev har påbörjat en utbildning och därefter, utan att anmäla till rektorn att han eller hon vill avsluta utbildningen, har uteblivit från utbildningen under mer än en månad i följd, utan att detta har berott på sjukdom eller beviljad ledighet, ska eleven dessutom enligt 12 kap. 4 a § gymnasieförordningen normalt anses ha avslutat utbildningen.

En studerande som avslutar sin utbildning i förtid eller som till följd av omfattande frånvaro anses ha avslutat sin utbildning i förtid måste antas på nytt, om han eller hon senare vill återuppta sina studier.⁶ En studerande som inte har kvar sin utbildningsplats och som måste genomgå ett nytt antagningsförfarande för att kunna återuppta studierna bör anses ha avbrutit sina studier.

En studerande bör därför anses ha bedrivit oavbrutna studier på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan om han eller hon inte

1. har anmält att utbildningen ska avslutas utan att slutföras i enlighet med 12 kap. 4 § gymnasieförordningen, eller

⁶ Eleven kan enligt 7 kap. 10 § gymnasieförordningen i mån av plats på nytt antas till studier

2. anses har avslutat utbildningen i enlighet med 12 kap. 4 a § gymnasieförordningen.

Det bör i sammanhanget påpekas att det förekommer att en studerande avslutar studierna på ett introduktionsprogram, för att relativt omgående återuppta studier på samma program vid en annan gymnasieskola. Sådana byten av gymnasieskola rapporteras i särskild ordning till CSN. Sådana byten bör inte innebära att den studerande ska anses ha avbrutit sina studier på introduktionsprogrammet.

Vad bör inte anses utgöra avbrutna studier?

CSN anser att en studerande som har bedrivit studier på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan utan uppehåll i studierna som innebär att han eller hon har förlorat sin utbildningsplats, alltid bör anses uppfylla kravet på oavbrutna studier. Det bör därför helt sakna betydelse

- att den studerande tidigare, innan introduktionsprogrammet påbörjades, har läst på ett annat program inom gymnasieskolan,
- att den studerande har bedrivit deltidstudier efter medgivande av huvudmannen för utbildning enligt 17 kap. 6 § skollagen, och
- att den studerande har giltig frånvaro från studierna på grund av egen sjukdom, vård av barn, närståendevård, i samband med att barn under 18 år har avlidit eller av någon annan anledning som skolan har godkänt.

Vid mer än några enstaka timmars ogiltig frånvaro under en månad anses den studerande enligt CSN:s regelverk inte längre bedriva heltidsstudier.⁷ Då bortfaller rätten till studiehjälp. CSN anser dock inte att sådan ogiltig frånvaro även bör medföra att studierna ska anses ha avbrutits enligt 3 kap. 9 b § studiestödsförordningen. En studerande är under sådana frånvaroperioder fortsatt registrerad för studier vid gymnasieskolan. Han eller hon förlorar inte sin utbildningsplats till följd av frånvaron. Endast vid hel frånvaro under mer än en månad i följd, kan den studerande förlora sin utbildningsplats.⁸

Det bör därför helt sakna betydelse att den studerande har perioder av ogiltig frånvaro, så länge dessa inte har varit av sådan omfattning att han eller hon blivit av med sin utbildningsplats.

⁷ 2 kap. 2 § Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd ([CSNFS 2001:6](#)) om studiehjälp.

⁸ 12 kap. 4 a § gymnasieförordningen.

3.3 Vad ska avses med studier utan uppehåll

Bemyndigande: CSN får enligt 3 kap. 9 c § studiestödsförordningen meddela närmare föreskrifter om vad som ska anses med att utan uppehåll fortsätta eller övergå till andra studier.

CSN:s förslag: En studerande ska anses ha bedrivit studier utan uppehåll om han eller hon inte har gjort ett studieuppehåll som uppgår till fyra månader eller mer.

Syftet med det nya högre bidraget är att uppmuntra studerande som har studerat på ett introduktionsprogram att direkt fortsätta sina studier inom vuxenutbildningen eller vid en folkhögskola, för att fullfölja sin gymnasiala utbildning.⁹ Denna utgångspunkt återspeglas i att regeringen föreslår ett krav på att studier måste bedrivas utan uppehåll.

Regeringen betonar i förarbetena att det är viktigt att kravet, att studierna ska ha bedrivits utan uppehåll, tar hänsyn till varierande tidpunkter för kursstarter inom vuxenutbildningen. Den som avslutar studier på ett introduktionsprogram i den ordinarie gymnasieskolan och som påbörjar studier vid komvux under nästföljande ”termin” bör till exempel anses ha bedrivit studier utan uppehåll.

CSN kan inte ha detaljkännedom om datum för kursstarter för alla typer av kurser och utbildningar vid gymnasieskolor, kommunala vuxenutbildningar och folkhögskolor i landets alla 290 kommuner. Det vore heller inte en rimlig ordning att den som söker studiemedel ska styrka att han eller hon inte har gjort ett uppehåll i sina studier. Exempelvis genom att visa att han eller hon inte kunnat påbörja några studier innan en viss tidpunkt. Bestämmelser om vad som ska anses utgöra studier utan uppehåll bör därför schabloniseras.

Läsåret vid studier inom den ordinarie gymnasieskolan ska som utgångspunkt påbörjas i augusti och avslutas i juni kalenderåret därpå.¹⁰ Tidpunkten för studiestarten vid olika kurser och utbildningar inom olika kommunala vuxenutbildningar och folkhögskolor varierar kraftigt. Enligt CSN:s erfarenhet startar dock ett mycket stort antal sådana kurser och utbildningar normalt i augusti månad varje år. Tanken med den nya formen av högre bidrag är att de studerande ska ges incitament till kontinuerliga och målinriktade studier. Längre uppehåll bör därför inte vara tillåtna. Längden på ett tillåtet uppehåll måste samtidigt tillåta normala sommaruppehåll och liknande. CSN bedömer därför att ett studieuppehåll som pågår under längre tid än fyra månader, bör anses vara ett sådant uppehåll som innebär att det högre bidraget inte längre kan lämnas.

⁹ [Prop. 2017/18:1, utgiftsområde 15](#), sid. 44.

¹⁰ 3 kap. 2 § gymnasieförordningen.

Den som har studerat på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan till och med det första kalenderhalvåret det år han eller hon fyller 20 år måste därmed inom fyra månader ha fortsatt bedriva behörighetsgivande studier. Han eller hon får heller inte vid något senare tillfälle göra något uppehåll i studierna som uppgår till fyra månader eller mer. Ett sådant längre studieuppehåll innebär att den studerande inte längre har rätt till det högre bidraget.

3.4 Vad bör kunna utgöra särskilda skäl att bortse från avbrott och uppehåll

CSN:s bedömning: CSN anser att det bör finnas särskilda skäl att lämna det högre bidragsbeloppet om den studerande har avbrutit sina studier eller gjort ett studieuppehåll på grund av någon omständighet som han eller hon inte kunnat råda över, såsom till exempel sjukdom.

CSN:s uppfattning bör synliggöras genom att myndigheten meddelar allmänna råd till 3 kap. 9 b § andra stycket studiestödsförordningen.

Det högre bidragsbeloppet får lämnas till studerande som har bedrivit oavbrutna studier på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan och som utan uppehåll fortsätter att studera på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan eller som övergår till studier på grundläggande eller gymnasial nivå inom kommunal vuxenutbildning eller motsvarande utbildning i folkhögskola. Om det finns särskilda skäl får det högre bidragsbeloppet lämnas även om studierna har avbrutits eller om den studerande gjort ett uppehåll i studierna.

CSN bedömer att sådana omständigheter som den studerande inte själv kunnat råda över och som har orsakat ett studieavbrott eller ett studieuppehåll, exempelvis bör kunna utgöra särskilda skäl att lämna studiemedel med det högre bidragsbeloppet. CSN anser att myndighetens uppfattning bör synliggöras i allmänna råd. På så sätt lämnas viss vägledning till studerande, skolor och andra hur CSN kommer att bedöma olika skäl till avbrott och studieuppehåll. CSN:s tillämpning av regelverket blir därmed mera förutsägbar.

3.5 Rätt till högre bidrag vid parallella studier

CSN:s bedömning: CSN föreslår att de nuvarande allmänna råden om parallella studier och rätten till högre bidrag enligt 3 kap. 9, 9 a och 10 §§ studiestödsförordningen även ska gälla högre bidrag enligt 3 kap. 9 b § studiestödsförordningen. Det allmänna rådet ska med andra ord även gälla det högre bidragsbeloppet för gruppen ungdomar som har studerat på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan. På så sätt klargörs att en studerande som bedriver olika studier parallellt, kan få det högre bidragsbeloppet så länge studier,

som kan ge rätt till det högre bidraget enligt bestämmelserna i 3 kap. 9, 9 a, 9 b eller 10 § studiestödsförordningen, uppgår till minst 50 procent av heltid.

CSN har meddelat allmänna råd till 3 kap. 9 – 10 §§ studiestödsförordningen som anger hur CSN anser att rätten till det högre bidragsbeloppet bör bedömas, när den studerande bedriver olika studier parallellt. Studerande som dels bedriver studier som ger rätt till det högre bidragsbeloppet och som dels bedriver andra studier som inte ger rätt till det högre bidragsbeloppet bör enligt de allmänna råden ha rätt till det högre bidragsbeloppet för de förstnämnda studierna, om studietakten för dessa är minst 50 procent av heltid. CSN avser tillämpa samma princip vad gäller det högre bidragsbeloppet för gruppen ungdomar som har studerat på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan.

CSN menar att allmänna råd bidrar till att göra myndighetens beslut mera transparenta och förutsägbara. CSN föreslår därför att det nuvarande allmänna rådet justeras på så sätt att de även ska omfatta det högre bidragsbeloppet för gruppen ungdomar som har studerat på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan. På så sätt klargörs att en studerande som bedriver olika studier parallellt, kan få det högre bidragsbeloppet så länge studier, som kan ge rätt till det högre bidraget enligt bestämmelserna i 3 kap. 9, 9 a, 9 b eller 10 § studiestödsförordningen, uppgår till minst 50 procent av heltid.

3.6 Förtur till det högre bidragsbeloppet

Bemyndigande: CSN får enligt 3 kap. 11 § studiestödsförordningen meddela närmare föreskrifter om förtur till det högre bidragsbeloppet enligt 3 kap. 13 § studiestödslagen ([1999:1395](#)).

CSN:s förslag: En studerande som tidigare har haft det högre bidragsbeloppet enligt 3 kap. 9 b § studiestödsförordningen bör ha förtur till det högre bidragsbeloppet enligt samma bestämmelse.

CSN bör meddela särskilda förtursbestämmelser

Det högre bidraget, för ungdomar som har studerat på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan, lämnas inom ramen för anvisade medel och i den ordning ansökningarna kommer in till CSN.¹¹ CSN har samtidigt bemyndigats att meddela föreskrifter om förtur till det högre bidraget.¹² Utan särskilda föreskrifter om förtur kommer den som uppfyller villkoren för det och som först ansöker om studiemedel, att få det högre bidragsbeloppet. Tar anslaget därefter slut får inga efterföljande sökande studiemedel med det högre bidragsbeloppet.

¹¹ 3 kap. 9 b § fjärde stycket studiestödsförordningen.

¹² 3 kap. 11 § studiestödsförordningen.

Vad gäller förtur till det högre bidragsbeloppet för arbetslösa ungdomar som har studerat på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan finns därför två alternativ. CSN kan antingen meddela föreskrifter om förtur för denna grupp av studerande eller avstå från att meddela sådana föreskrifter. CSN gör följande bedömning. Gruppen ungdomar som har studerat på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan och som påbörjar studier med studiemedel med ett högre bidragsbelopp bör, så långt möjligt, ges möjligheter att avsluta sina studier och uppnå gymnasiebehörighet med oförändrade förutsättningar. Syftet med satsningen är att gruppen i högre utsträckning direkt ska fortsätta med studier inom vuxenutbildningen eller vid en folkhögskola, för att fullfölja sin gymnasial utbildning. Försämrade villkor under utbildningstiden, i form av förlust av det högre bidragsbeloppet, kan vara tillräckligt för att orsaka ett studieavbrott. CSN föreslår därför att det ska införas särskilda bestämmelser om förtur till det högre bidragsbeloppet för dem som tidigare har haft det högre bidraget för ungdomar som har studerat på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan.

Den som en gång fått det högre bidraget bör ha förtur till fortsatt högre bidrag
CSN har övervägt olika utformningar av bestämmelser om förtur till det högre bidragsbeloppet för gruppen ungdomar som har studerat på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan. T.ex. villkor om att endast studerande som fortsätter läsa på samma eller högre nivå, ska ha förtur till det högre bidraget. Regelverket bör dock vara enkelt och transparent. Mot bakgrund av gruppens behov av incitament för studier, bör det högre bidragsbeloppet så långt möjligt fortsatt kunna lämnas till dem som en gång påbörjat sina studier med det högre bidraget. Det bör till exempel sakna betydelse om den studerande under utbildningstiden tillfälligt väljer att studera på en lägre nivå än tidigare. CSN föreslår därför att studerande som en gång har fått det högre bidragsbeloppet enligt bestämmelser i 3 kap. 9 b §, ska ha förtur till fortsatt högre bidrag enligt samma bestämmelse.

4 Vilka som kan komma att beröras av ändringarna

Under läsåret 2016/17 hade 3 698 personer i åldrarna 20 – 24 år studiemedel för studier på grundskolenivå, och 26 356 personer för studier på gymnasial nivå vid komvux. 673 personer i samma ålderskategori hade studiemedel för studier på grundskolenivå, och 4 570 personer för studier på gymnasial nivå vid en folkhögskola. CSN har inte kunnat fastställa hur stor andel av dessa studerande som tidigare har bedrivit studier på ett introduktionsprogram vid gymnasieskolan.

Regeringen har bedömt att 1 100 studerande per år kan förväntas ta del av det högre bidraget för ungdomar som har studerat på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan.¹³

¹³ *Konsekvensanalys av förordning om ändring i studiestödsförordningen (2000:655)*, Regeringskansliet den 8 december 2017.

5 Kostnadsrässiga och andra effekter

5.1 Oavbrutna studier

CSN har föreslagit att en studerande som själv har anmält att studierna på ett introduktionsprogram ska avslutas i förtid ska anses ha avbrutit sin utbildning. Vidare att en studerande, som på grund av frånvaro under mer än en månad, anses ha avslutat sin utbildning på ett introduktionsprogram ska anses ha avbrutit sina studier.¹⁴

CSN:s förslag innebär i praktiken att den som på eget beväg hoppat av studierna på ett introduktionsprogram, och den som på grund av omfattande frånvaro blir av med sin utbildningsplats blir av med rätten till det högre bidragsbeloppet för ungdomar som har studerat på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan. Villkoren är därmed enkla för CSN och skolpersonal att kommunicera, och enkla för studerande att förstå. De studerande får därför goda förutsättningar att förstå hur de ska bedriva sina studier för att säkerställa möjligheten att få studiemedel med ett högre bidragsbelopp, om ytterligare studier med studiemedel senare blir nödvändiga.

Enligt de uppgifter CSN har tillgång till hade 43 625 studerande studiehjälp för studier på ett introduktionsprogram under läsåret 2016/17. Under samma läsår avslutade 3 504 av dessa studerande sina studier på ett sådant sätt som innebär att deras rätt till ett framtida högre bidrag för ungdomar som har studerat på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan bortfaller.

CSN:s förslag innebär att studerande som uppvisar perioder med ogiltig frånvaro under tiden på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan ändå kommer att kunna få det högre bidraget. CSN anser dock inte att ett sådan kortare och mindre omfattande ogiltig frånvaro kan eller bör innebära med att den studerande ska anses ha avbrutit sina studier. Under läsåret 2016/17 fick 5 906 av 43 625 studerande indragen studiehjälp på grund av kortare ogiltig frånvaro. Att jämställa även kortare ogiltig frånvaro med att den studerande har avbrutit sina studier skulle därför dessutom innebära att en stor del av de studerande på introduktionsprogrammen skulle förlora sin rätt till det högre bidragsbeloppet, redan innan de för första gången ansöker om studiemedel.

Det högre bidraget lämnas inom ramen för anvisade medel. CSN:s förslag om vad som ska anses utgöra oavbrutna studier påverkar i begränsad mån vem, som inom ramen för fördelade medel, kan få det högre bidragsbeloppet. Om någon inte får det högre bidragsbeloppet, kan istället någon annan behörig sökande få beloppet. CSN:s förslag till föreskrifter bedöms därför inte påverka utflödet av studiemedel i form av studiebidrag.

CSN har idag tillgång till uppgifter om studerande med studiehjälp som har avslutat eller som anses ha avslutat sina studier. Prövningen om den studerande kan anses

¹⁴ Se avsnitt 3.2.

ha bedrivit oavbrutna studier på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan kan därmed till stor del ske maskinellt hos CSN. CSN:s förslag underlättar därmed myndighetens administration och bidrar i förlängningen till kortare handläggningstider och snabbare besked för de studerande.

5.2 Uppehåll i studierna

CSN har föreslagit att den som gör ett uppehåll i sina studier under fyra månader eller mer ska anses ha gjort ett uppehåll i sina studier.¹⁵

Alternativet till en fast tidsgräns är en skönsmässig bedömning av om den studerande ska anses ha gjort ett uppehåll i sina studier. En sådan prövning skulle dock medföra komplicerade gränsdragningsfrågor. Det skulle dessutom vara svårt för de studerande att förstå konsekvenserna av att lägga upp perioder av studier på olika sätt. Tillämpningen av regelverket skulle inte bli förutsägbar. Genom den mera schabloniserade definition som CSN föreslår kommer de studerande istället att ha en fast och enkel tidsgräns att förhålla sig till. Längre studieuppehåll än fyra månader innebär helt enkelt att rätten till fortsatt högre bidrag bortfaller. CSN:s förslag bör därmed underlätta för de studerande och skolorna i deras studieplanering.

Den tidsgräns CSN föreslår är relativt generöst tilltagen. Den som målinriktat och kontinuerligt påbörjar nya kurser eller utbildningar vid komvux eller en folkhögskola kommer att ha rätt till det högre bidraget. För den händelse omständigheter i den egna kommunen eller vid en folkhögskola innebär att starten av en kurs eller utbildning försenas på ett sådant sätt att ett uppehåll blir fyra månader eller längre, finns dessutom möjligheter att hänvisa till särskilda skäl för att CSN ska bortse från uppehållet.

Det högre bidraget lämnas inom ramen för anvisade medel. CSN:s förslag om vad som ska anses utgöra ett studieuppehåll påverkar i begränsad mån vem, som inom ramen för fördelade medel, kan få det högre bidragsbeloppet. Om någon inte får det högre bidragsbeloppet, kan istället någon annan behörig sökande få beloppet. CSN:s förslag till föreskrifter bedöms därför inte påverka utflödet av studiemedel i form av studiebidrag.

Schabloniserade tidsgränser innebär att prövningen av om den studerande kan anses ha gjort ett studieuppehåll till stor del kan ske maskinellt hos CSN. CSN:s förslag underlättar därmed myndighetens administration och bidrar i förlängningen till kortare handläggningstider och snabbare besked för de studerande.

5.3 Förtur till det högre bidraget

CSN har föreslagit att studerande som en gång har fått det högre bidragsbeloppet enligt bestämmelser i 3 kap. 9 b § studiestödsförordningen, ska ha förtur till fortsatt högre bidrag enligt samma bestämmelse.¹⁶

¹⁵ Se avsnitt 3.3.

¹⁶ Se avsnitt 3.6.

Förslaget kommer att innebära att studerande, som en gång påbörjat studier och fått det högre bidragsbeloppet för ungdomar som har studerat på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan, har en något större chans att få det högre bidragsbeloppet för fortsatta studier än studerande som inte tidigare har haft det högre bidraget.

Syftet med satsningen på det högre bidragsbeloppet för ungdomar som har studerat på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan är att motivera studerande att bedriva målinriktade och kontinuerliga studier, från starten av ett introduktionsprogram i gymnasieskolan till uppnådd gymnasiebehörighet. Utan förstursregler skulle alla som för första gången ansöker om studiemedel och som tillhör målgruppen för satsningen ha något lättare att få det högre bidragsbeloppet. Med förtursregler får däremot alla de, som fortsätter sina studier utan att göra något uppehåll i studierna och som återkommer med nya ansökningar om studiemedel, något lättare att få det högre bidragsbeloppet. Förtursregler sätter därmed slutförda studier i fokus. Förtursregler bidrar till att studerande i högre utsträckning kan fortsätta och avsluta sina studier enligt samma villkor som studierna påbörjades. CSN bedömer att en stabil och konsekvent studiefinansiering för varje studerande bättre bidrar till målsättningarna med satsningen. Det bör samtidigt påpekas att CSN:s förslag om förtursregler givetvis helt kommer att sakna självständiga konsekvenser, under de år anvisade anslag räcker till alla sökande. Under sådana år får alla behöriga sökande det högre bidragsbeloppet.

Det högre bidragsbeloppet lämnas inom ramen för anvisade medel och i den ordning ansökningar kommer in till CSN. Bestämmelser om förtur innebär ett avsteg från principen om att det högre bidragsbeloppet lämnas till dem som först ansöker om studiemedel. Inom ramen för anvisade medel kommer de som fortsätter att studera ha något lättare att få det högre bidragsbeloppet, än de som för första gången ansöker om studiemedel. Det totala utflödet av studiemedel i form av studiebidrag påverkas dock inte.

CSN administrerar redan idag det högre bidragsbeloppet med förtursregler för omkring 45 000 studerande årligen. Att tillämpa förtursregler även för en andel av de uppskattningsvis 1 100 studerande som årligen kommer att kunna ha rätt till det högre bidragsbeloppet för ungdomar som har studerat på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan kommer därför att ha försumbara effekter på CSN:s administration.

6 EU-rätten m.m.

CSN bedömer att de föreslagna förändringarna i CSN:s föreskrifter inte strider mot de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

7 Tidpunkt för ikraftträdandet och behov av speciella informationsinsatser

7.1 Tidpunkten för ikraftträdandet

De ändringar CSN föreslår är följdändringar med anledning av ändringar i studiestödsförordningen. Normalt bör sådana ändringar träda ikraft vid samma tillfälle och tillämpas för samma studier, som de nya bestämmelserna i studiestödsförordningen. Förordningen om ändring i studiestödsförordningen kom dock inte ut från trycket förrän den 20 februari 2018, men träder ikraft redan den 1 april 2018.

Innan CSN kan besluta om nya föreskrifter måste myndigheten utreda föreskrifternas eller de allmänna rådens kostnadsmässiga och andra konsekvenser och dokumentera utredningen i en konsekvensutredning. Statliga myndigheter, kommuner, landsting, organisationer, näringslivet och andra som kostnadsmässigt eller på något annat betydande sätt berörs av frågan ska dessutom ges tillfälle att yttra sig i frågan och över den upprättade konsekvensutredningen.¹⁷ De föreslagna föreskrifterna kan därmed inte föreslås träda ikraft redan den 1 april 2018. Ändringarna bör dock träda ikraft så snart möjligt. CSN föreslår därför att föreskrifterna bör träda ikraft två veckor efter att de utkom från trycket i nämndens författningssamling. Föreskrifterna kan på så sätt träda ikraft så snart möjligt, sannolikt under sista veckan av april eller första veckan av maj månad 2018.

7.2 Behovet av särskilda informationsinsatser

CSN kommer att informera om de nya möjligheterna att få det högre bidragsbeloppet på CSN:s hemsida och i särskilda nyhetsbrev riktade till berörda skolor. CSN bedömer att särskilt studerande på introduktionsprogrammen vid gymnasieskolan tidigt behöver känna till möjligheterna och förutsättningarna för att kunna få studiemedel med en högre bidragsdel. Särskilda informationsinsatser kommer därför att riktas mot skolledare och studie- och yrkesvägledare vid gymnasieskolor, men även mot kommunal vuxenutbildning och folkhögskolor.

¹⁷ Förordningen ([2007:1244](#)) om konsekvensutredning vid regelgivning.

8 Författningsförslag¹⁸

Centrala studiestödsnämnden (CSN) föreskriver med stöd av 3 kap. 9 c och 11 §§ studiestödsförordningen (2000:655) i fråga om nämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:1) om beviljning av studiemedel¹⁹

dels att 6 kap. 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas tre nya paragrafer, 6 kap. 1 a och 1 b §§, närmast efter det allmänna rådet till 3 kap. 9 § andra stycket studiestödsförordningen, och 8 a §, samt närmast före 6 kap. 1 a och 8 a §§ nya rubriker av följande lydelse.

CSN beslutar också att det allmänna rådet till 3 kap. 9–10 §§ studiestödsförordningen ska utgöra allmänt råd till 3 kap. 9–9 b och 10 §§ studiestödsförordningen samt att det ska införas ett nytt allmänt råd till 3 kap. 9 b § andra stycket studiestödsförordningen, närmast efter 6 kap. 1 b §.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap. Det högre bidragsbeloppet

Bestämmelser i lag och förordning

1 §

Bestämmelser om ett högre bidragsbelopp än vad som följer av 3 kap. 12 § studiestödslagen (1999:1395) och om förtur till det högre bidragsbeloppet finns i 3 kap. 13 § studiestödslagen, samt i 3 kap. 9 och 9 a §§ studiestödsförordningen (2000:655).

Bestämmelser om ett högre bidragsbelopp än vad som följer av 3 kap. 12 § studiestödslagen (1999:1395) och om förtur till det högre bidragsbeloppet finns i 3 kap. 13 § studiestödslagen, samt i 3 kap. 9–9 b och 10 §§ studiestödsförordningen (2000:655).

Studier som motsvarar utbildning i avdelning A 1

Till 3 kap. 9 § första stycket studiestödsförordningen (2000:655) meddelar CSN följande allmänna råd

¹⁸ Av tydlighetsskäl redovisas i detta avsnitt hela 6 kap. i CSNFS 2001:1, inklusive CSN:s förslag till tillägg och ändringar. Det kan noteras att 3 kap. 9, 9 a och 10 §§ studiestödsförordningen reglerar rätten till det högre bidraget för studerande som är äldre än 24 år, för unga arbetslösa respektive för studerande vid kompletterande pedagogiska utbildningar vid högskolan. Regleringen avseende dessa grupper har inte förändrats, vare sig i studiestödsförordningen eller i CSN:s förslag.

¹⁹ Författningen omtryckt CSNFS 2008:2.

Bedömningen av om studier på gymnasial nivå motsvarar studier vid en läroanstalt eller utbildning som anges i avdelning A 1 i bilagan till studiestödsförordningen bör utgå från kriterier som förkunskapskrav, utbildningens längd, kursinnehåll och resultat i form av behörighet eller examina.

Tidigare studier på högskolenivå

Till 3 kap. 9 § andra stycket studiestödsförordningen (2000:655) meddelar CSN följande allmänna råd

Med genomförda högskolestudier om minst 120 högskolepoäng enligt 3 kap. 9 § studiestödsförordningen (2000:655) bör avses att den studerande har klarat antingen minst så många poäng eller motsvarande i utlandet.

Oavbrutna studier och studier utan uppehåll enligt 3 kap. 9 b § studiestödsförordningen (2000:655)

1 a §

En studerande ska anses ha bedrivit oavbrutna studier på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan om han eller hon inte

- 1. har anmält att utbildningen ska avslutas utan att slutföras i enlighet med 12 kap. 4 § gymnasieförordningen (2010:2039), eller*
- 2. anses ha avslutat utbildningen i enlighet med 12 kap. 4 a § gymnasieförordningen.*

1 b §

En studerande ska anses ha bedrivit studier utan uppehåll om han eller hon inte har gjort

ett studieuppehåll som uppgår till fyra månader eller mer.

*Till 3 kap. 9 b § andra stycket
studiestödsförordningen (2000:655) meddelar
CSN följande allmänna råd*

*Särskilda skäl att lämna det högre
bidragsbeloppet bör exempelvis kunna finnas
om den studerande har avbrutit sina studier
eller gjort ett studieuppehåll på grund av någon
omständighet som han eller hon inte kunnat
råda över.*

Studier som endast delvis ger rätt till det högre bidragsbeloppet

*Till 3 kap. 9–10 §§ studiestödsförordningen
(2000:655) meddelar CSN följande
allmänna råd*

*Till 3 kap. 9–9 b och 10 §§
studiestödsförordningen (2000:655) meddelar
CSN följande allmänna råd*

En studerande som dels bedriver studier som ger rätt till det högre bidragsbeloppet, dels bedriver andra studier som inte ger rätt till det högre bidragsbeloppet bör ha rätt till det högre bidragsbeloppet för de förstnämnda studierna, om studietakten för dessa är minst 50 procent av heltid. Studietakten bör beräknas genom att studieomfattningen för de förstnämnda studierna ställs i relation till den totala studieperiodens längd.

Förtur till det högre bidragsbeloppet enligt 3 kap. 9 § studiestödsförordningen (2000:655)

2 §

Med att fortsätta en viss utbildning menas fortsatta studier på respektive grundskole- eller gymnasienivå, eller byten mellan nivåerna i enlighet med 3–7 §§.

Studerande utan grundskoleutbildning

3 §

En studerande som saknar slutbetyg eller motsvarande från en grundskoleutbildning eller motsvarande utbildning och som har studerat på grundskolenivå med det högre bidragsbeloppet har förtur till detta för fortsatta studier på grundskole- eller gymnasienivå till dess att han eller hon har rätt till slutbetyg eller motsvarande.

En studerande som saknar slutbetyg eller motsvarande från en grundskoleutbildning eller motsvarande utbildning och som har studerat på gymnasienivå med det högre bidragsbeloppet har förtur till detta för fortsatta studier på grundskolenivå till dess att han eller hon har rätt till slutbetyg eller motsvarande.

Studerande med grundskoleutbildning men inte treårig gymnasieutbildning

4 §

En studerande som saknar examensbevis eller studiebevis eller motsvarande från gymnasieskolan eller motsvarande svensk eller utländsk utbildning och som har studerat på grundskolenivå med det högre bidragsbeloppet har förtur till detta vid fortsatta studier på gymnasienivå till dess att han eller hon har rätt till examensbevis, studiebevis eller motsvarande.

En studerande som saknar examensbevis eller studiebevis eller motsvarande från gymnasieskolan eller motsvarande svensk eller utländsk utbildning och som har studerat på gymnasienivå med det högre bidragsbeloppet har förtur till detta vid fortsatta studier på gymnasienivå till dess att han eller hon har rätt till examensbevis, studiebevis eller motsvarande.

5 §

En studerande som har slutbetyg eller motsvarande från en grundskoleutbildning eller motsvarande utbildning och som har bedrivit repetitions- eller kompletteringsstudier på grundskolenivå med det högre bidragsbeloppet har förtur till detta för fortsatta repetitions- eller kompletteringsstudier på grundskolenivå.

Studerande med treårig gymnasieutbildning

6 §

Har upphävts genom CSNFS 2005:5

7 §

En studerande som har examensbevis eller studiebevis eller motsvarande från gymnasieskolan eller motsvarande svensk eller utländsk utbildning och som har bedrivit repetitions- eller kompletteringsstudier på grundskolenivå med det högre bidragsbeloppet har förtur till detta för fortsatta repetitions- eller kompletteringsstudier på grundskolenivå.

Till 3–7 §§ meddelar CSN följande allmänna råd

En studerande som anses helt sakna en grundskoleutbildning och en utbildning som motsvarar en grundskoleutbildning bör också anses sakna slutbetyg eller motsvarande från grundskoleutbildning eller motsvarande svensk eller utländsk utbildning,

En studerande som anses sakna en treårig gymnasieutbildning bör också anses sakna examensbevis eller studiebevis eller motsvarande från gymnasieskolan eller motsvarande svensk eller utländsk utbildning.

För vad som bör avses med att helt sakna en grundskoleutbildning och en utbildning som motsvarar en grundskoleutbildning samt för vad som bör avses med en treårig gymnasieutbildning gäller de allmänna råden i kap. 5 under rubriken ”Tidigare utbildning”.

**Förtur till det högre bidragsbeloppet enligt 3 kap. 9 a §
studiestödsförordningen (2000:655)**

8 §

En studerande som tidigare har haft det högre bidragsbeloppet enligt 3 kap. 9 a § studiestödsförordningen (2000:655) har förtur till det högre bidragsbeloppet enligt samma bestämmelse.

***Förtur till det högre bidragsbeloppet
enligt 3 kap. 9 b §
studiestödsförordningen (2000:655)***

8 a §

*En studerande som tidigare har haft det
högre bidragsbeloppet enligt 3 kap. 9 b §*

studiestödsförordningen (2000:655) har förtur till det högre bidragsbeloppet enligt samma bestämmelse.

**Förtur till det högre bidragsbeloppet enligt 3 kap. 10 §
studiestödsförordningen (2000:655)**

9 §

En studerande som tidigare har haft det högre bidragsbeloppet enligt 3 kap. 10 § studiestödsförordningen (2000:655) har förtur till det högre bidragsbeloppet för fortsatta studier vid en sådan utbildning.

-
1. Denna författning träder ikraft två veckor efter den dag då författningen enligt uppgift på den utkom från trycket i nämndens författningssamling.
 2. Författningen tillämpas för studiemedel som lämnas för tid från och med den 1 juli 2018.

Bilaga 1 – Förordningen (2018:63) om ändring i studiestödsförordningen (2000:655)

Förordning om ändring i studiestödsförordningen (2000:655);

utfärdad den 8 februari 2018.

Regeringen föreskriver att det i studiestödsförordningen (2000:655) ska införas två nya paragrafer, 3 kap. 9 b och 9 c §§, av följande lydelse.

3 kap.

9 b § Det högre bidragsbeloppet enligt 3 kap. 13 § studiestödslagen (1999:1395) får lämnas för studier från och med det andra kalenderhalvåret det år som den studerande fyller 20 år till och med det kalenderår då den studerande fyller 24 år om den studerande har bedrivit oavbrutna studier på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan och därefter utan uppehåll

1. fortsätter att studera på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan, eller
2. övergår till studier på grundläggande eller gymnasial nivå inom kommunal vuxenutbildning eller motsvarande utbildning i folkhögskola.

Det högre bidragsbeloppet får lämnas även om studierna har avbrutits eller om den studerande har gjort ett uppehåll i studierna om det finns särskilda skäl.

Det högre bidragsbeloppet får lämnas till dess att den studerande får en gymnasieexamen från kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå eller ett intyg om grundläggande behörighet till högskola eller yrkeshögskola från folkhögskola.

Det högre bidraget lämnas inom ramen för anvisade medel och i den ordning som ansökningarna kommer in till Centrala studiestödsnämnden.

9 c § Centrala studiestödsnämnden får meddela närmare föreskrifter om vad som ska anses med att bedriva oavbrutna studier och att utan uppehåll fortsätta eller övergå till andra studier enligt 9 b §.

1. Denna förordning träder i kraft den 1 april 2018.
2. Förordningen tillämpas för studiemedel som lämnas för tid från och med den 1 juli 2018.